

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

A R E S D E L M A E S T R A T

L'ALT MAESTRAT

**AJUNTAMENT
D'ARES DEL MAESTRE**

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL I TEXT
Joan-Carles Membrado i Tena

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Ares del Maestrat, 50

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Ares del Maestre

ISBN: 84-482-3947-4
Depòsit legal: V-5165-2004
Impressió: Gràfiques Vimar, SL

www.avl.gva.es

ARES DEL MAESTRAT

El terme municipal d'Ares, de 119 km², està envoltat pel de Vilafranca a l'oest; els de Castellfort i Morella, al nord; el de Catí, a l'est, i els de Benassal i Vilar de Canes, al sud. El municipi no ha deixat de perdre població de principis del segle XX ençà: el 1910 sumava 2.132 habitants; el 1950, 1.338, i el 1970, 729. Segons el Padró Municipal del 1996, el 45% dels arencs es concentraven en la capital municipal, i la resta, en els masos dispersos arreu del terme. Actualment compta amb 229 habitants. La capital municipal se situa a 1.194 metres d'altitud, i és la segona més alta de la Comunitat Valenciana, només superada per Vistabella (1.246 m). En l'actualitat depén judicialment de Vinaròs; eclesiàsticament, de Sogorb-Castelló, i sanitàriament, de l'hospital de Castelló i de l'ambulatori de Vilafranca, de la qual també depén pel que fa al comerç i a l'ensenyança.

Situat en un lloc de pas, a través del coll d'Ares, entre els corredors del Maestrat, els ermots de Vilafranca i l'interior aragonés, l'estructura geològica elemental del terme està formada per dos grans moles cretàcies: la d'Ares i la del Vilar, separades per una profunda depressió formada pel barranc de la Covençalla i la rambla Carbonera, que aboca les aigües al riu Millars, i pel barranc del Coll i la rambla de la Canada d'Ares, que les aboquen a l'Ebre. Les principals altures són la mola d'Ares (1.321 m), la mola del Vilar (1.320 m), el tossal de la Marina (1.149 m) i el tossal d'Orenga (1.235 m).

Avançada la conquesta del Regne de València, el castell musulmà d'Ares fou conquistat el 1232 i la carta de poblament va ser atorgada el 1243. Entrà a formar part de l'Orde del Maestrat de Montesa a començaments del segle XIV, i patí atacs i incendis durant la Guerra de Successió (1707); amb les Guerres Carlines (1838) el general Cabrera va instal·lar el quarter general en el castell d'Ares. Durant la Guerra Civil (1936-1939) la vila patí bombardejos, que van destruir el que quedava del castell, en el qual encara destaca una cova excavada en la roca, que el travessa d'est a oest.

El traçat medieval de la vila s'organitza al voltant de la roca del castell. Dins del patrimoni urbà destaca la Sala Capitular (actual Ajuntament), del segle XIV, amb porxe d'arcs apuntats, i les places Major i de l'Església, comunicades per un portal del 1766. L'actual església es construí amb estil barroc entre el 1717 i el 1736, després que l'anterior, d'estil gòtic, fóra malmesa per les tropes borbòniques de Felip V en 1707. Prop del mas de la Montalbana es troba la cova Remígia, on hi ha notables pintures rupestres. Al Sòl de la Costa d'Ares es troba un conjunt de cinc molins d'aigua, obra singular d'enginyeria hidràulica dels segles XVII i XVIII. A l'oest del terme

destaca l'ermita de Santa Elena, interessant mostra del barroc setcentista rural, a la qual s'acudix en romeria el primer diumenge de maig.

L'agricultura ha patit un procés d'abandonament progressiu: el 1946 hi havia 2.690 hectàrees de cultiu i hui no n'hi ha ni 900, de les quals unes 750 són de cereals i la resta d'ametlers. La ramaderia ovina és encara significativa (786 unitats a mitjan dècada del 1990), mentres que la bovina (181 unitats) i la porcina (712 unitats) ja no tenen la mateixa importància que en altres èpoques. En el mas del Puig, al peus del tossal d'Orenga, hi ha una granja de desenrotllament ramader propietat de la Diputació Provincial de Castelló. Entre la resta de les escasses activitats econòmiques, cal destacar l'hotel-restaurant d'Ares, ubicat en una casa burgesa de la plaça Major, el restaurant i el mas de turisme rural del Coll i els masos de les Llomes i de Llorenç, aprofitats també per al turisme local.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Canada d'Ares
Cingle de l'Aigua
Coll d'Ares
Cova de l'Hedra
Cova de les Cagueres
Cova Remígia
el Cap de la Foia
el Capoll del Tossal
el Grau
el Pla
el Sòl de la Costa
la Moleta
Lloma de Barraques
Lloma de la Pala
Lloma de la Piqueta
Lloma del Barranc dels Horts

Lloma del Mas Vell
Lloma dels Mollons
Lloma dels Pedregals
Llomes de la Belladona
Mola d'Ares
Mola del Vilar
Moleta de les Pallisses
Morral de la Marina
Pla de la Carrasca del Tovet
Pla de les Fosses
Plans del Mas d'en Gerra
Plans del Mas de la Rossa
Serra d'en Seller
Tossal d'Orenga
Tossal de la Marina
Vall d'Ares

Hidrografia

Barranc d'en Gerra
Barranc d'en Selma
Barranc de Cantallops
Barranc de Jacinto
Barranc de l'Empriu
Barranc de la Belluga
Barranc de la Canaleta
Barranc de la Covençalla
Barranc de la Font
Barranc de la Marfullada
Barranc de les Avellanes
Barranc de les Dogues
Barranc de les Pallisses
Barranc de les Solanelles
Barranc de Pedrafità

Barranc de Vidal
Barranc del Cireral
Barranc del Coll
Barranc del Pinello
Barranc del Pla
Barranc del Pou Vell
Barranc del Puig
Barranc del Toll de la Sarga
Barranc dels Àlbers
Barranc dels Flares
Barranc dels Horts
Barranc dels Molins
Barranc dels Prats
Bassa de la Gendra
Bassa de la Masada

Bassa Verda
Font Blanca
Font de Garcia
Font de l'Esmunyida
Font de la Castella
Font de la Fenassosa
Font de la Figuera
Font de la Montalbaneta
Font de la Pinella
Font de la Rambla Carbonera
Font de la Vall
Font de les Guitarres
Font de Nadalí
Font de Pere Sanxo
Font del Barranc dels Horts

Font del Juncar
Font del Pinello
Font dels Bassiets
Font dels Regatxols
Font Voltada
Pou d'en Gerri
Pou d'en Traver
Pou de la Castellona
Pou de Miró
Pou del Grau
Pou Vell
Rambla Carbonera
Rambla de la Belluga
Rambla de la Canada
Rambla de la Vall

Paratges

el Racó del Maset
el Racó del Tossal
Finca del Barranc dels Horts
les Calçades

les Cremades de la Belluga
les Gavalданes
Rourera de la Belladona

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Ares del Maestrat
Caseta d'Escuder
Caseta de la Roia
el Cantalar
el Cormullet
el Maset
el Sòl del Barranc
el Tint

els Bassiets
els Hostals
Granja del Puig
Hostal de la Canada
Hostal Nou
Hostalet de Benassal
Hostalet de Vilar de Canes
Hostalet Nou de la Canada

la Belladona
la Belluga
la Capolla
la Castellona
la Marfullada
la Masada
la Montalbana
la Montalbaneta
la Pataca
la Pinella
la Torreta
les Casetes
les Pallisses
les Solanes
Mas Blanc
Mas d'Almoina
Mas d'Andreu
Mas d'Asensio
Mas d'en Ferri
Mas d'en Gerra
Mas d'en Grenyut
Mas d'en Jeroni
Mas d'en Selma
Mas d'en Tarragó
Mas d'Estaca
Mas d'Esteve
Mas de Barraques
Mas de Besser
Mas de Blai
Mas de Cantallops
Mas de Cruz
Mas de Felip
Mas de Ferrando
Mas de Fideli
Mas de Ganxo
Mas de Gassulla
Mas de Jacinto
Mas de Joan
Mas de Joaquín
Mas de l'Escolà

Mas de l'Orde
Mas de la Bassa Verda
Mas de la Blanqueta
Mas de la Mariana
Mas de la Mola
Mas de la Rossa
Mas de la Torreta
Mas de la Vall
Mas de les Feixes
Mas de les Llomes
Mas de les Llometes
Mas de les Molineres
Mas de Llorenç
Mas de Mateu
Mas de Miró
Mas de n'Oller
Mas de Pedrafita
Mas de Pere
Mas de Quixalet
Mas de Roca de Baix
Mas de Roca de Dalt
Mas de Rufa
Mas de Sant Joan
Mas de Tomàs
Mas de Tosca
Mas de Vidal
Mas de Vidalet (o del Planet)
Mas de Vila-roges
Mas del Barber
Mas del Barranc dels Horts
Mas del Carbó
Mas del Cingle
Mas del Pallissero
Mas del Panyero
Mas del Pastor
Mas del Peiró
Mas del Pla
Mas del Planet
Mas del Puig
Mas del Racó

Mas del Racó de la Mata
Mas del Tort
Mas del Tossal d'Orenga
Mas dels Pilars
Mas dels Pobres (o d'Adell)
Mas Nou
Mas Nou de les Feixes
Mas Nou de Santa Elena
Mas Vell

Maset de Gaspar
Maset de la Rulla
Maset de Sales
Maset del Rei
Molí de la Belluga
Molins del Sòl de la Costa
Torre Beltrans
Ventes del Coll d'Ares

Grans divisions del terme

Dena de la Canada
Dena de Vilavall

Dena del Barranc dels Prats
Dena del Romer

Vies de comunicació

Camí de la Belluga al Mas de Tosca
Camí del Mas del Peiró a la Mola
d'Ares
Carretera de Benassal
Carretera de Castellfort a la
Canada d'Ares

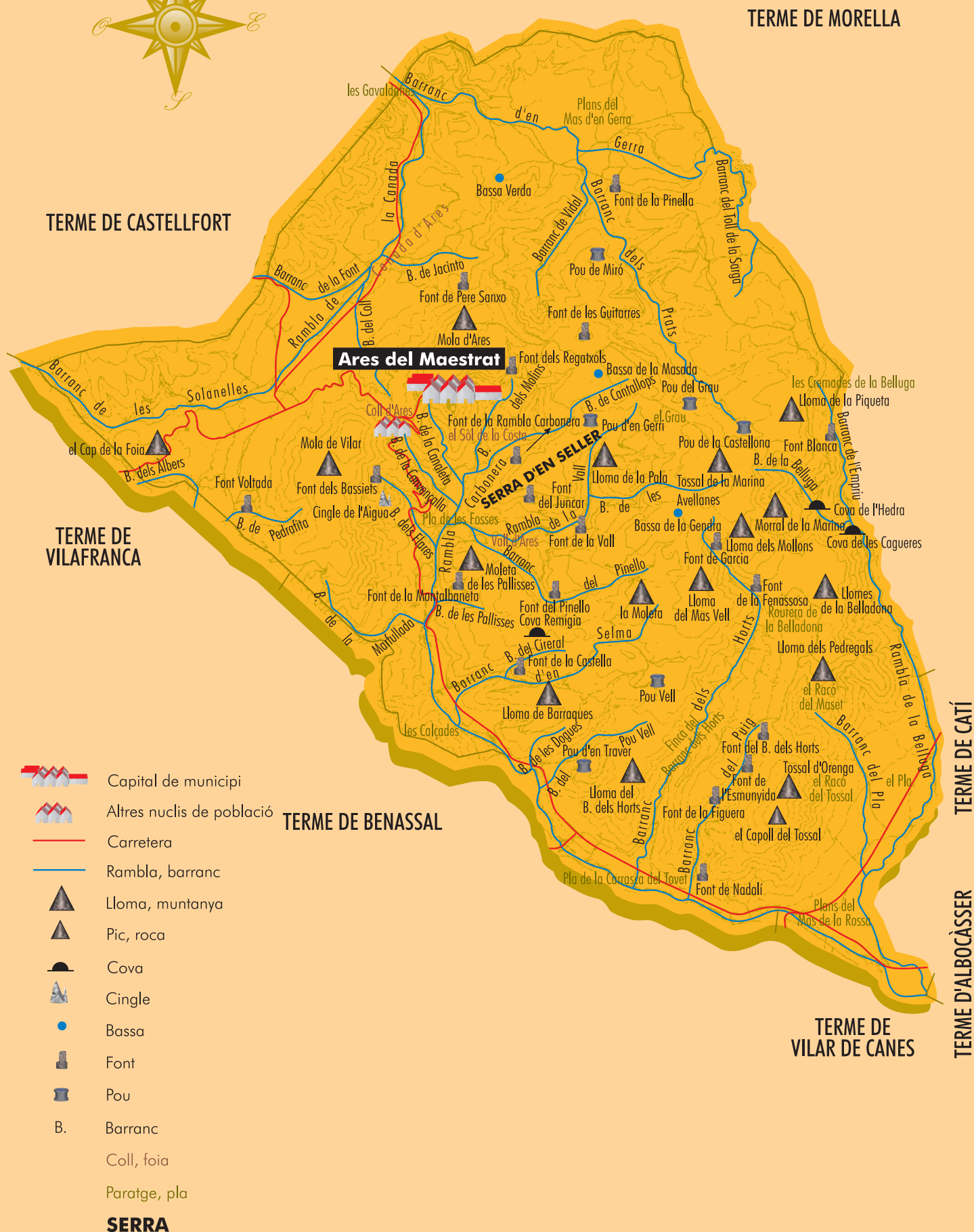
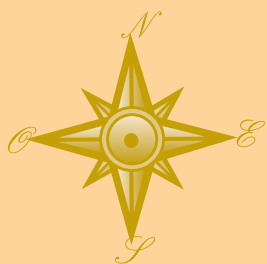
Carretera de l'Hostalet a la Foia de l'Alcora
Carretera de l'Hostalet a la Venta de l'Aire
Carretera de la Canada d'Ares a Morella
Carretera de Vilafranca
Carretera del Coll d'Ares

Altres llocs d'interés

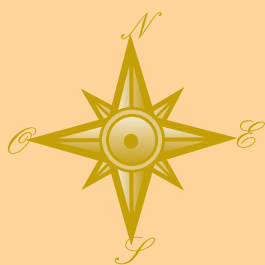
Cementeri
Corral Nou del Puig

Ermita de Santa Elena
Repetidor

Elements físics

Presència humana

TERME DE MORELLA

TERME DE CASTELLFORT

Carretera de Castellfort a la Canada d'Ares

Carretera de Vilafranca

TERME DE VILAFRANCA

TERME DE BENASSAL

TERME DE CATÍ

TERME D'ALBOCÀSSER

TERME DE VILAR DE CANES

- Capital de municipi
- Altres nuclis de població
- Carretera
- Camí
- Rambla, barranc
- Repetidor
- Ermita
- Mas, casa, corral
- Cementeri
- Nevera

GRAN DIVISIÓ DE TERME

